

Toetsingsadvies over de inhoud
van het Milieu-effectrapport
Zuiveringsslibplan van de
Provincie Flevoland

13 januari 1992

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport
Zuiveringslibplan van de Provincie Flevoland /
[Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht :
Commissie voor de Milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-320-5
Trefw.: milieu-effectrapportage ; Flevoland /
afvalstoffen ; Flevoland.

Gedeputeerde Staten van
de provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB Lelystad

uw kenmerk
WenM/91.010094/B en 91.010847/B

uw brief
4 oktober 1991
1 november 1991

ons kenmerk
U39-92/Sc/mp/185-64

onderwerp
Toetsingsadvies MER
Zuiveringsslibplan Flevoland

Utrecht,
13 januari 1992

Per brieven van 4 oktober en 1 november 1991 stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid tot het uitbrengen van een toetsingsadvies over het milieu-effectrapport (MER) Zuiveringsslibplan Flevoland. Hierbij bied ik u het toetsingsadvies van de Commissie aan.

Het advies werd opgesteld in de periode na de bekendmaking van het ontwerp-zuiveringsslibplan en het MER op 2 oktober 1991. Daaraan voorafgaand vond op 20 augustus 1991 op uw verzoek een gedachtenwisseling plaats over het concept-MER. De opmerkingen die de Commissie toen maakte over het concept-MER komen in grote lijnen overeen met de belangrijkste punten die in hoofdstuk 2 van het advies (Toetsing op hoofdlijnen van het MER) zijn bijeengebracht. Dit betekent dat de opstellers van het MER in de opmerkingen van de Commissie op 20 augustus 1991 weinig aanleiding vonden het concept-MER bij te stellen. De Commissie betreurt dit. De betrokken opmerkingen gaan over de "nuttig gebruik-lijn" in de bewerking en verwerking van het te verwijderen zuiveringsslib (i.c. de bereiding en verwerking van laagwaardige zwarte grond) en over de wijze waarop het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief met behulp van een multicriteria-analyse tot stand kwam.

De kritiek van de Commissie in het toetsingsadvies is echter niet van dien aard dat zij vindt dat het MER onvoldoende onderbouwing biedt voor de vaststelling van het Zuiveringsslibplan. De informatie in het MER over de alternatieven in de lijn gericht op gecontroleerd storten laat namelijk voldoende mogelijkheden open om in de planperiode te komen tot uitvoering van een realistisch beleid. Wel hoopt de Commissie met dit advies te bewerkstelligen dat in het verdere verloop van de besluitvorming ten behoeve van de planvaststelling rekening wordt gehouden met haar opmerkingen ten aanzien van nuttig gebruik en het meest milieuvriendelijke alternatief.

Dit geldt ook voor eventuele m.e.r.'s ten behoeve van de vergunningverlening voor uitvoeringsactiviteiten op basis van het Zuiveringsslibplan en ook van het Tweede Afvalstoffenplan van de provincie.

De Commissie zal te zijner tijd graag op de hoogte gebracht worden over het door u vast te stellen programma in het kader van m.e.r. voor de evaluatie achteraf.

ir. K.H. Veldhuis
voorzitter van de werkgroep
m.e.r. Zuiveringsslibplan Flevoland

Toetsingsadvies over de inhoud
van het milieu-effectrapport
Zuiveringsslibplan van de
Provincie Flevoland

Advies op grond van artikel 41z, eerste en tweede lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne over de inhoud van het milieu-effectrapport over het Zuiveringsslibplan van de provincie Flevoland,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Zuiveringsslibplan van de Provincie Flevoland

de secretaris

de voorzitter

drs. J.J. Scholten

ir. K.H. Veldhuis

Utrecht, 13 januari 1992

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. TOETSING OP HOOFDLIJNEN VAN HET MER	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Het nuttig gebruik in de voorgenomen activiteit	3
2.3 Het meest milieuvriendelijke alternatief en de multicriteria-analyse	3
2.4. Conclusie ten aanzien van het nuttig gebruik-lijn in de alternatieven	6
3. TOETSING OP ONDERDELEN VAN HET MER	7
3.1 Storthoeveelheden en prognoses	7
3.2 Logistiek	7
3.3 Milieu-effecten van bereiding en toepassing van zwarte grond en compost	7
3.4 Milieu-effecten van verbranden	8
3.5 Leemten in kennis en evaluatie programma	8

BIJLAGEN

1. Tekst van de openbare bekendmaking van de start van de m.e.r-procedure, Staatscourant d.d. 2 oktober 1991.
- 2/2A. Brieven van het provinciebestuur van Flevoland d.d. 4 oktober en 1 november 1991 (kenmerk: WenM/91.010094/B en WenM/91.010847/B) aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage met verzoek om advies.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

1. INLEIDING

Provinciale Staten van Flevoland dienen op grond van artikel 26 van de afvalstoffenwet een plan voor de verwijdering van zuiveringsslib vast te stellen. Ten behoeve daarvan moet milieu-effectrapportage (m.e.r.) plaatsvinden.

Op 14 april 1988 ging de besluitvormingsprocedure met m.e.r. van start voor de vaststelling van het eerste provinciale zuiveringsslibplan (1988-1992). Op 9 augustus 1988 stelde de provincie de richtlijnen vast voor het bij het plan op te stellen milieu-effectrapport (MER). Het provinciebestuur hield daarbij rekening met de inspraakreacties en adviezen die werden ingebracht. Daaronder bevond zich ook het advies voor richtlijnen van de Commissie voor de m.e.r. van 10 juni 1988. Nadien startte de provincie eveneens de besluitvormingsprocedure voor het provinciale afvalstoffenplan dat zij mede op grond van de Afvalstoffenwet moet vaststellen. Het MER voor het Zuiveringsslibplan was in essentie reeds gereed in begin 1990. Omdat de provincie er de voorkeur aan gaf de besluitvormingsprocedures voor het zuiveringsslibplan en het afvalstoffenplan samen te laten oplopen, werd met de publikatie van het MER en het ontwerp-zuiveringsslibplan gewacht totdat het ontwerp-afvalstoffenplan en het daarbij behorende MER eveneens gereed zouden zijn.

Op 2 oktober 1991 werden beide MER'en en ontwerp-plannen bekend gemaakt (zie bijlage 1 bij dit advies). De planperiode voor beide plannen was inmiddels opgeschoven van 1988-1992 tot 1991-1996.

Per brieven van 4 oktober en 1 november 1991 (zie bijlage 2 bij dit advies) verzocht het provinciale bestuur de Commissie voor de m.e.r. te adviseren over het MER Zuiveringsslibplan. In de brief van 1 november 1991 stelde de provincie de Commissie in de gelegenheid haar advies wat later uit te brengen dan wettelijk is bepaald in de m.e.r.-regeling. Met het oog op de late verzending van het MER en het ontwerp-zuiveringsslibplan, die de Commissie pas ontving op 15 oktober 1991, stelde de provincie de datum voor het uitbrengen van het toetsingsadvies op 15 januari 1992.

Het is de bedoeling dat de Commissie voor de m.e.r. een beoordeling geeft van de kwaliteit van het MER ten behoeve van de vaststelling van het eerste zuiveringsslibplan. Meer formeel gesteld, moet het MER door de Commissie voor de m.e.r. worden beoordeeld in hoeverre wordt voldaan aan de in de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) gestelde regels voor de inhoud van het MER (ex art. 41j) mede gelet op:

- de richtlijnen van 9 augustus 1988
- de eis dat het MER geen onjuistheden bevat (art. 41w, tweede lid).

Het hierbij uitgebrachte toetsingsadvies is opgesteld door de werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. die ook het advies voor richtlijnen op 10 juni 1988 uitbracht, zij het met enkele wijzigingen in haar samenstelling. De huidige samenstelling van de werkgroep is gegeven in bijlage 3 bij dit advies te zamen met de overige projectgegevens. In de beoordeling vertegenwoordigt de werkgroep de Commissie

voor de m.e.r. Zij wordt daarom verder in dit toetsingsadvies aangeduid als "de Commissie".

In overeenstemming met artikel 41z, tweede lid van de Wabm, heeft de Commissie alle ontvangen commentaren, opmerkingen en adviezen in beschouwing genomen die in de inspraak over dit MER werden ingebracht. Daartoe behoren ook de opmerkingen die zijn gemaakt over het MER en het ontwerp-zuiveringsslibplan op de 5 hoorzittingen die de provincie belegde tussen 23 oktober en 21 november 1991 in respectievelijk Zeevolde, Almere, Dronten, Emmeloord, Urk en Lelystad. Jammergenoeg werd er van de geboden gelegenheid tot het verkrijgen van voorlichting en van het maken van opmerkingen weinig gebruik gemaakt. Voor zover de inspraakreacties die zijn vermeld in bijlage 4 bij dit advies, betrekking hebben op dit MER zijn zij in het toetsingsadvies verwerkt.

De indeling van dit toetsingsadvies is als volgt.

In hoofdstuk 2 wordt een toetsing van het MER op hoofdlijnen gegeven. Hoofdstuk 3 bevat een toetsing op onderdelen die de speciale aandacht van de Commissie hebben getrokken.

2. TOETSING OP HOOFDLIJNEN VAN HET MER

2.1 Algemeen

Het MER biedt over het algemeen voldoende informatie voor de verdere besluitvorming. Het MER op zich is een goed leesbaar document. Het MER is minder inzichtelijk daar waar het meest milieuvriendelijk alternatief wordt beschreven, gebaseerd op 8 bouwstenen, 29 technische varianten en vervolgens 16 milieucriteria. De multicriteria-analyse die helderheid had kunnen brengen in de keuze van de bouwstenen en de varianten voor dit alternatief, is daar niet goed in geslaagd. De multicriteria-analyse op zich is niet goed begrijpelijk. In de volgende paragrafen wordt daarop verder ingegaan.

In het ontwerp-zuiveringsslibplan wordt op een systematische wijze omgegaan met de uitkomsten van het MER. Ook de na te streven acties voor de verschillende overheden worden in het ontwerp-plan goed verwoord en concreet omschreven waarbij de provincie in een aantal situaties als intermediair optreedt. Verder maakt het ontwerp-zuiveringsslibplan op blz. 33 voldoende duidelijk dat de aanpassing van de vergunningen om het storten van zuiveringsslib met volledige toepassing van de IBC-criteria op de drie bestaande stortplaatsen mogelijk te maken, plaatsvindt in het kader van het tweede provinciale afvalstoffenplan dat in procedure gelijk oploopt met het zuiveringsslibplan.

2.2 Het nuttig gebruik in de voorgenomen activiteit

In haar advies voor richtlijnen voor dit MER van 10 juni 1988 onderschreef de Commissie het in de startnotitie aangegeven voornemen van de provincie dat hergebruik van het slib als grondverbeterend middel met bemestende werking in de landbouw zeker niet gestimuleerd zal worden. Dit omdat deze vorm van slibverwerking slechts leidt tot diffuse verspreiding van verontreinigingen in het milieu.

In het MER wordt deze vorm van slibverwerking terecht beschreven als onderdeel van het nulalternatief. De Commissie vindt het echter minder vanzelfsprekend dat het "verwerken van vloeibaar en/of steekvast slib plus bereide zwarte grond in de landbouw, plantsoenen e.d." in dit MER wordt gepresenteerd als een onderdeel van de voorgenomen activiteit dat gericht is op nuttig gebruik van het slib. In de ogen van de Commissie had de mogelijke toepassing van deze wijze van verwerken op zijn minst verder getest moeten worden met behulp van stofbalansen die aangeven wat wordt onttrokken aan de bodem door gewassen en wat nog zou kunnen worden toegevoegd via zuiveringsslib, rekening houdend met de verscherping van de normen ¹]. De realiteitswaarde van verwerking van zuiveringsslib in de landbouw na 1992 is gering met het oog op het in dat jaar van kracht worden van het Besluit gebruik en kwaliteit overige organische meststoffen ²].

2.3 Het meest milieuvriendelijke alternatief en de multicriteria-analyse

Volgens de m.e.r.-regeling in de Wabm (art. 41j, derde lid), dient in het MER onder de te beschrijven alternatieven in ieder geval het alternatief uitgewerkt te worden waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast (meest milieuvriendelijk alternatief). Dit alternatief is beschreven in par. 4.3.3, par. 6.12 en in de bijlage alwaar een multicriteria-analyse is uitgevoerd ter bepaling van het meest milieuvriendelijke alternatief. Dit alternatief wordt gepresenteerd met twee verwerkingswijzen, te weten één gericht op nuttig gebruik en één gericht op storten. De drie eerste stappen van ieder van deze verwerkingswijzen (beperken hoeveelheid / verbeteren kwaliteit, anaërobe stabilisatie en ontwatering met filterpers) zijn identiek voor beide verwerkingswijzen. Het verschil

1 De regionaal inspecteur van de Volksgezondheid voor de milieuhygiëne voor Overijssel en Flevoland signaleert in dit verband de onbekendheid van de gevolgen van het op de bodem brengen van milieuschadelijke organische contaminanten vanwege het ontbreken in het MER van preciese gegevens over de gehalten van dergelijke contaminanten in het zuiveringsslib (zie Bijlage 4, reactie nr. 2).

2 Dit wordt erkend in het Ontwerp-Zuiveringsslibplan waar staat op blz. 29 dat het bijgestelde beleid voor een milieuhygiënisch verantwoorde en doelmatige verwijdering van zuiveringsslib er (mede) op gericht is de afvoer daarvan naar de landbouw op korte termijn te beëindigen. Hierbij ware het advies te betrekken van de regionaal inspecteur van de Volksgezondheid voor de milieuhygiëne voor Overijssel en Flevoland (Bijlage 4, reactie nr. 2).

steekt in de 4e en 5e stap waarin bij de verwerkingswijze gericht op nuttig gebruik de nadruk ligt op de bereiding van laagwaardige zwarte grond en de verwerking daarvan op deponie, terwijl bij de verwerkingswijze gericht op storten het accent ligt in de 4e en 5e stap op thermisch drogen en het storten van het thermisch gedroogd slib.

Bij de Commissie bestaan grote twijfels omtrent de milieuvriendelijkheid van de bereiding van laagwaardige zwarte grond en de verwerking daarvan op gecontroleerde stortplaatsen. Zoals in het MER staat beschreven (op blz. 26 en 27) wordt bij zwarte grondbereiding zand gebruikt ^{3]} waardoor naast een verlaging van de gehalten aan milieuverontreinigende stoffen tevens ten behoeve van het nuttig gebruik een beter "hanteerbaar" product ontstaat. Volgens de Commissie is bereiding en storten van laagwaardige zwarte grond in het licht van de formulering van het meest milieuvriendelijke alternatief strijdig met enkele algemene uitgangspunten van het milieubeleid:

- verdunning met zand biedt geen oplossing voor de aanpak van het probleem van verspreiding van verontreinigingen;
- de inzet van grote hoeveelheden zand als verdunningsmedium strookt niet met het begrip van duurzaamheid van het gebruik van deze grondstof ^{4]};
- zwarte grondbereiding heeft een omvangrijk ruimtebeslag;
- deze vorm van verwerking voldoet niet aan de afgeleide beleidsdoelstelling voor de verwijdering van zuiveringsslib van de provincie (zie het ontwerp-Zuiveringsslibplan blz. 25 onder e.) die streeft naar een vergaande mate van volumereductie van het te storten zuiveringsslib op stortplaatsen ^{5]}.

Daarnaast geeft het MER (op blz. 13, 27 en 118) aan dat de vraag naar zwarte grond onzeker is en een doelmatige slibverwijdering aldus niet kan worden gegarandeerd.

De Commissie vraagt zich af hoe de bereiding en het storten van laagwaardige zwarte grond is terecht gekomen in het onderdeel van het meest milieuvriendelijke alternatief dat is gericht op nuttig gebruik. Uit het MER blijkt dat voor de formulering van dit alternatief gebruik is gemaakt van een multicriteria-analyse. In de analyse van de nuttige gebruik-lijn scoort de verwerking van laagwaardige zwarte grond op deponie (blz. B10 en B11 van de bijlage bij het MER) steeds het hoogst en bij de bereiding van laagwaardige zwarte grond eenmaal het hoogst, vier maal neutraal en twee maal het laagst (zie blz. B6 en B7 van de bijlage bij het MER).

3 bij laagwaardige zwarte grond 2 delen slib van 20% droge stof op 3 delen zand.

4 Uit het MER blijkt niet wat de herkomst van het bij te mengen zand zou zijn. De Commissie heeft echter vernomen van de provincie dat het in de bedoeling ligt hiervoor materiaal te gebruiken dat eveneens wordt aangevoerd op de stortplaatsen om aldaar gestort te worden.

5 Het MER stelt op blz. 27 dat ten opzichte van gestabiliseerd slib met een droge stof gehalte van 5% de massa met een factor 1-1,5 is afgenomen.

De basis voor de in het MER uitgevoerde multicriteria-analyse is het op blz. 91 van het rapport opgenomen effectenoverzicht. De nauwkeurigheid van de in dit overzicht opgenomen scores is echter bijzonder laag. De voor het toekennen van de criteriumscores gehanteerde klasse-indeling leidt er toe dat in zeer veel gevallen varianten gelijk worden gewaardeerd. Dit betekent dat de in het effectenoverzicht opgenomen criteriumscores onvoldoende discrimineren tussen de opgenomen varianten. Het is dan ook niet goed mogelijk om op basis van de in deze tabellen opgenomen informatie het meest milieuvriendelijk alternatief samen te stellen.

Indien wordt gekeken hoe de hiervoor genoemde algemeen genoemde uitgangspunten bij het meest milieuvriendelijke alternatief zijn toegepast in de multicriteria-analyse, dan blijkt het volgende:

- er is geen criterium dat het bijmengen met zand in verband met het begrip "duurzaamheid" weerspiegelt. Dit effect speelt dan ook geen rol in de analyse;
- het criterium ruimtebeslag (7) is wel gebruikt in de analyse van de "alternatieve bewerkingstechnieken" en van de "alternatieve verwerkingen", maar daarbij scoren alle alternatieven steeds gelijk;
- het criterium massareductie/benodigde stortruimte (15) is niet gebruikt in de analyse van de "alternatieve bewerkingstechnieken" noch in de analyse van de "alternatieve verwerkingen".

Dit verklaart waarom de bereiding en de verwerking van laagwaardige zwarte grond op stortplaatsen zo gunstig te voorschijn komt in de multicriteria-analyse. Belangrijke criteria zijn of niet vertegenwoordigd of als zij wel zijn vertegenwoordigd, dan discrimineren de resulterende effectentabellen nauwelijks tussen de alternatieven.

Naast bovenstaande kritiek heeft de Commissie nog enkele opmerkingen van algemene aard over de gebruikte multicriteria-analyse:

- In par. 6.12.4 op blz. 92 van het MER staat dat gebruik is gemaakt van de concordantie-methode. Er zijn wel kleine verschillen in de specificatie van deze methode maar de hier gekozen aanpak is de Commissie onbekend. Een literatuurverwijzing ontbreekt.
- De vaststelling van de totaalscores uit de paarsgewijze scores is niet conform de concordantie-methode.
- Het gebruik van de gewichten is niet goed en onevenwichtig verdeeld. Zeer kleine verschillen worden enorm vergroot door toepassing van gewichtensets met als uitersten de gewichten 1 en 9. Dit verleent een schijnnaauwkeurigheid aan de uitkomsten. Het beter zijn van een alternatief op een enkel criterium kan voldoende zijn om dat alternatief bovenaan in de rangschikking te krijgen.

Beantwoording van de vraag: hoe had de multicriteria-analyse beter uitgevoerd kunnen worden?, levert de volgende aanzetten op:

- Als wordt gekeken naar de tabel op blz. 90 dan zou kunnen worden overwogen om de maatstaven op te vatten als indices. Alle alternatieven zouden bijvoorbeeld op een schaal van 0 (slechtst) tot 10 (best) kunnen worden beoordeeld. Op het resultaat kan dan gewogen somming worden toegepast met gewichten die steeds sommeren tot één.
- Een tweede mogelijkheid is, waar van toepassing, de alternatieven van de voorspelde fysieke scores te voorzien (bijvoorbeeld: emissies in Kton per jaar) en, waar niet mogelijk, met een kwalitatieve beoordeling te volstaan. Op deze manier is het misschien mogelijk het informatieniveau van de effectentabellen voldoende te verhogen. De tabellen die zo ontstaan bevatten een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve scores. Goede methoden bestaan om met dit type tabellen verder te werken en daarbij ook zinnige gewichten te gebruiken.
- Als het mogelijk is een hanteerbaar aantal totaalalternatieven te formuleren, d.w.z. alternatieven die alle stappen tegelijk bevatten, heeft dit de voorkeur boven de in deze MER gebruikt bouwstenen methodiek.

2.4 Conclusie ten aanzien van de nuttig gebruik-lijn in de alternatieven

De constatering en de opmerkingen in de paragrafen 2.2 en 2.3 van dit advies leiden bij de Commissie ertoe de conclusies in het MER te betwijfelen ten aanzien van het nuttig gebruik in de voorgenomen activiteit en in het meest milieuvriendelijk alternatief. Op grond hiervan is de Commissie van mening dat de uiteindelijke alternatieven beter gepresenteerd hadden kunnen worden zonder "nuttig gebruik-lijn".

Met het weglaten van de nuttig gebruik-lijn verliest het MER zijn realiteitswaarde niet. De alternatieven in de lijn gericht op storten laten voldoende mogelijkheden open om in de planperiode te komen tot een op realistische wijze uit te voeren beleid ten aanzien van de milieuhygiënische verwijdering van zuiveringsslib in Flevoland.

3. TOETSING OP ONDERDELEN VAN HET MER

3.1 Storthoeveelheden en prognoses

In het MER staan op twee verschillende plaatsen cijfers genoemd ten aanzien van de aanvoer van zuiveringsslib op de provinciale stortplaatsen:

- op blz. 4: 13.700 ton in 1988
- op blz. 34 in tabel 8: 910 ton droge stof communaal slib in 1989.

Het is de Commissie niet duidelijk hoe deze cijfers met elkaar te rijmen vallen.

In tabel 1 op blz. 5 van het MER staat dat de prognoses voor de andere categorieën slib dan het communale slib niet veranderen over de periode 1992 tot na 2000. Deze veronderstelling wordt niet onderbouwd.

3.2 Logistiek

In paragraaf 6.11 op blz. 86 en 87 van het MER zijn de effecten van transport beschreven. Tengevolge van het transport van zuiveringsslib naar de verwerkingslocaties zal het aantal verkeersbewegingen veranderen. De gevolgen voor de geluidniveaus langs de transportroutes zijn onderbelicht gebleven. Tevens ontbreekt het aan informatie over:

- de geluidcontouren vanwege de verwerkingsinstallaties (berekende etmaal waarden);
- mogelijke hinder door aan- en afvoerkeer (vermelding van verkeersintensiteiten en routing);
- mogelijke hinder bij niet-normale omstandigheden onder vermelding van frequentie en tijdsduur.

3.3 Milieu-effecten van bereiding en toepassing van zwarte grond en compost

In paragraaf 6.6.1.4 op blz. 63 van het MER zijn de mogelijke gevolgen voor de (avi-)fauna van de bereiding van zwarte grond kort behandeld. Er wordt gesteld dat nagenoeg geen effecten optreden. De Commissie wil hierbij aantekenen dat over dit type effecten meer bekend is met name door werk van de Vakgroep Oecologie van de faculteit Biologie van de Vrije Universiteit van Amsterdam.

3.4 Milieu-effecten van verbranden

Op blz. 67, par. 6.7.1.1 van het MER wordt het uitlooggedrag van asresten besproken die resterend na verbranding. Er wordt gesteld dat vanwege het alkalische karakter van de asresten de pH van het percolaat wordt verhoogd en daardoor de uitloogbaarheid verlaagd. De Commissie wil erop wijzen dat op den duur daling van de pH kan optreden waardoor de uitloogbaarheid van de asresten weer kan toenemen.

In par. 6.7.5 op blz. 70 van het MER staat dat de "damppluim" van een slibverbrandingsinstallatie visueel storend kan werken en de beleving van het landschap kan beïnvloeden. Ter voorkoming van dit effect wordt bij sommige slibverbrandingsinstallaties de damppluim opgewarmd door middel van gebruik van restwarmte.

3.5 Leemten in kennis en evaluatie-programma

De beschrijving van de leemten in kennis en informatie op blz. 118 in par. 8.1 van het MER gaat voorbij aan gebrek aan informatie over de bestaande toestand van het milieu op verwerkingsplaatsen, de samenhang met andere plannen en de definitieve locatiekeuzes voor nieuwe verwerkingsinstallaties. Hoe zal worden opgetreden bij niet-normale omstandigheden en calamiteiten is niet vermeld.

Het evaluatie-programma omvat een drietal aandachtspunten. Andere punten, zoals de afzet van zuiveringsslib in de landbouw in het licht van de aanscherping van normen, de toepassing van hydrocyclonage in de bewerking van bijvoorbeeld kolken-, zuig-, en rioolslib, ontbreken.

In de literatuurverwijzingen in het MER op blz. 37, 96 en 97 mist de Commissie een aantal relevante studies en documenten:

- S.G. van der Kooy en R.O. Cochius
Verwerkingsinstallatie voor kolkenvuil en rioolslib in Amsterdam, H, O (24) 1991, nr. 23.
- R.R. Kruize
Verwerking inhoud kolkenzouters. Cursus Slibverwerking 1989.
Stichting Postakademisch Onderwijs Gezondheidstechniek en Milieutechnologie Delft.
- H.F. van der Roest e.a.
Slibontwatering met een nieuwe generatie zeebandpersen en decanteercentrifuges. H, O (24) 1991, nr. 12.
- Stora: Compost en zwarte grond uit zuiveringsslib. Evaluatie van Nederlandse ervaringen, September 1986.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over de
inhoud van het milieu-effect-
rapport Zuiveringsslibplan
van de Provincie Flevoland

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 191 d.d. 2 oktober 1991

Afvalstoffenwet

Ontwerp-Afvalstoffenplan Flevoland 1991-1996 en Ontwerp-Zuiveringsstelselplan Flevoland 1991-1996

Gedeputeerde Staten van Flevoland maken bekend dat vanaf 3 oktober 1991 tot en met 2 december 1991 het ontwerp Afvalstoffenplan en het ontwerp Zuiveringsstelselplan ter inzage liggen.

Het ontwerp-Afvalstoffenplan heeft betrekking op de verwijdering van huishoudelijke en daarmee gelijk te stellen afvalstoffen, bouw- en slooafval en bedrijfsafvalstoffen. Onder dit laatste worden verstaan agrarische afvalstoffen, ziekenhuisafval, verontreinigde grond, baggerslib en probleemstoffen. Voor het zuiveringsstelsel is een apart plan gemaakt. Beide plannen zijn opgesteld voor een periode van vijf jaar.

Bij de voorbereiding van beide plannen zijn milieu-effectrapporten gemaakt. Een milieu-effectrapport (MER) beschrijft de gevolgen van het voorgenomen beleid en van mogelijke alternatieven. Het rapport is bedoeld om alle gevolgen voor het fysieke milieu zichtbaar te maken, zodat daar bij de besluitvorming rekening mee kan worden gehouden.

Terinzagelegging

De beide ontwerp-plannen, met het bijbehorende MER, met bijlagen en de richtlijnen liggen voor een ieder ter inzage van 3 oktober 1991 tot en met 2 december 1991 op de volgende plaatsen en tijden:

1. in alle gemeentehuizen binnen de provincie Flevoland op elke werkdag tijdens kantooruren;
2. in het provinciehuis te Lelystad elke werkdag tijdens kantooruren. Telefonisch (03200-72536) kan een afspraak worden gemaakt om de stukken buiten werkuren in te zien.

Hoorzittingen

Er zullen hoorzittingen worden gehouden in alle zes gemeenten binnen de provincie Flevoland.

Op woensdag 23 oktober 1991 in het gemeentehuis van Zeewolde.

Op maandag 28 oktober 1991 in het gemeentehuis van Almere.

Op dinsdag 5 november 1991 in het gemeentehuis van Dronten.

Op maandag 11 november 1991 in het gemeentehuis van Noordoostpolder te Emmeloord.

Op maandag 18 november 1991 in het gemeentehuis van Urk.

Op donderdag 21 november 1991 in het provinciehuis te Lelystad.

U kunt steeds tussen 19.30 uur en 22.30 uur met gedeputeerde staten van gedachten wisselen over en mondeling reageren op de beide ontwerp-plannen en de milieu-effectrapporten.

Inpraak

Een ieder kan bezwaren naar aanleiding van het ontwerp-Afvalstoffenplan of het ontwerp-Zuiveringsstelselplan of schriftelijke opmerkingen naar aanleiding van de milieu-effectrapporten indienen bij Gedeputeerde Staten van Flevoland, Postbus 55, 8200 AB Lelystad. De bezwaren tegen de milieu-effectrapporten kunnen alleen betrekking hebben op onjuistheden in de tekst of op het niet voldoen aan de richtlijnen. De bezwaren en opmerkingen dienen uiterlijk op de laatste dag van de termijn van terinzagelegging, dus op 2 december 1991 te worden toegezonden.

Nadere inlichtingen

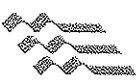
Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met mevr. C. G. E. Haig-sloot (03200-72546) of de heer J. de Man (03200-72545) van de afdeling water en milieu van de Provincie Flevoland.

Kopieën van de beide terinzage gelegde ontwerp-plannen of milieu-effectrapporten, of samenvattingen daarvan kunt u bestellen via telefoonnummer 03200-72536.

Gedeputeerde Staten van Flevoland.

BIJLAGE 2

Brief van het bevoegd gezag d.d. 4 oktober 1991, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

 <p>Commissie voor de milieu-effectrapportage</p> <p>115 OKT. 1991</p> <p>3418-G1 185-34/m 37</p> <p>Sc - Pres - Libl</p>	<p>Provincie Flevoland</p> <p>Postbus 55 8200 AB Lelystad Telefoon 03200-72411 Telex 70638 Fax 03200-72590</p>		
<p>De commissie voor de milieu-effectrapportage de voorzitter van de Werkgroep Zuiverings-slibplan Flevoland, de heer Velthuis en de leden van de werkgroep Postbus 2345 3500 GH UTRECHT</p>			
Datum 04 OKT. 1991	Owbrief	Ons nummer	Bijlagen
		WenM/91.010094/B	div.
<p>Onderwerp Inspraak ontwerp-Zuiverings-slibplan Flevoland.</p>			
<p>Geachte voorzitter en leden van de werkgroep,</p>			
<p>Hierbij bieden wij u in vijfvoud het ontwerp-Zuiverings-slibplan Flevoland en het bijbehorende Milieu-effectrapport aan.</p>			
<p>Het ontwerp-plan en het Milieu-effectrapport worden in de inspraak gebracht op 3 oktober tot en met 2 december 1991.</p>			
<p>Bezwaren kunnen worden gemaakt tegen het ontwerp-plan en/of het Milieu-effectrapport. Bezwaren moeten worden toegezonden aan Provinciale Staten van Flevoland, Postbus 55, 8200 AB Lelystad voor 3 december 1991. De volgende hoorzittingen van 19.30 uur tot 22.30 uur worden gehouden op:</p>			
<ul style="list-style-type: none">- woensdag 23 oktober 1991 in de raadzaal van het gemeentehuis te Zeewolde;- maandag 28 oktober 1991 in de raadzaal van het gemeentehuis te Almere;- dinsdag 5 november 1991 in de raadzaal van het gemeentehuis te Dronten;- maandag 11 november 1991 in de kantine van het gemeentehuis Noordoostpolder te Emmeloord;- maandag 18 november 1991 in de raadzaal van het gemeentehuis te Urk;- donderdag 21 november 1991 in de Statenzaal van het provinciehuis te Lelystad.			
<p>Persoonlijke gegevens worden geheim gehouden indien daarom wordt verzocht.</p>			
Inlichtingen bij C.G.E. Huigsloot	Doorkiesnummer 03200-72536	Bezoekadres Visarendreef 1 Lelystad	
<p>VERZONDEN 11 OKT. 1991</p>			

Bladnummer

- 2 -

Ons nummer

WenM/91.010094/B

Provincie Flevoland

Wij verzoeken u ons advies te geven over het ontwerp-Zuiveringsstribplan en het Milieu-effectrapport.

Graag ontvangen wij dit advies voor 2 januari 1992.

Bij voorbaat dank voor de door u genomen moeite,

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de griffier, de voorzitter,

H. Minekus

J.C.J. Lammers

BIJLAGE 2A

Brief van het bevoegd gezag d.d. 1 november 1991, inzake het verlengen van de adviestertermijn

	Commissie voor de milieu-effectrapportage	Provincie Flevoland	
datum:	8 NOV. 1991		
nummer:	3564-91	Postbus 55 8200 AB Lelystad Telefoon 03200-72411 Telex 70638 Fax 03200-72590	
telefoon:	185-44		
telefax:	SC-PRS		

De commissie voor de milieu-effectrapportage de voorzitter van de Werkgroep Zuiveringsslibplan Flevoland, de heer Veldhuis
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Datum: 01 NOV. 1991 Uw brief: Ons nummer: WenM/91.010847/B Bijlagen:

Onderwerp: Verlenging adviestertermijn.

Geachte heer Veldhuis,

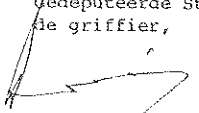
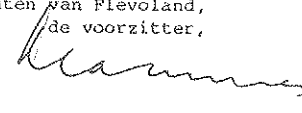
Op 11 oktober 1991 hebben wij u het ontwerp-Zuiveringsslibplan Flevoland en het bijbehorende Milieu-effectrapport toegezonden. Wij hebben daarbij verzocht om een advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage voor 2 januari 1992. Gezien de late datum van verzending van de stukken stellen wij voor dat u het advies uitbrengt voor 15 januari 1992.

Wij hopen dat wij hiermee de commissie en de werkgroep genoeg tijd geven om advies te geven over het ontwerp-plan en het Milieu-effectrapport.

Indien wij bezwaarschriften ontvangen naar aanleiding van het ontwerp-Zuiveringsslibplan provincie Flevoland en het bijbehorende Milieu-effectrapport zullen wij u die zo spoedig mogelijk toezenden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de griffier, de voorzitter,

H. Minekus J.C.J. Lammers

Inlichtingen bij: C.G.E. Huigsloot Doorloefnummer: 03200-72546 Bezoekadres: Visarenddreef 1, Lelystad

VERZONDEN 6 NOV. 1991

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Flevoland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Flevoland

Besluit: vaststelling van het plan voor de verwijdering van zuiveringsslib

Activiteit: Het plan dient een integrale beleidsvisie te geven op de verwijdering van zuiveringsslib in Flevoland en heeft betrekking op de periode 1991 – 1996.

Stand van zaken: De m.e.r.-procedure startte op 14 april 1988 met de openbare bekendmaking van het voornemen in de Staatscourant. De Commissie bracht op 10 juni 1988 haar advies voor de richtlijnen uit. Op 9 augustus 1988 werden de richtlijnen conform het advies van de Commissie vastgesteld. Nadien startte de provincie eveneens de besluitvormingsprocedure met m.e.r. voor het provinciale afvalstoffenplan. Het MER voor het Zuiveringsslibplan was in essentie reeds gereed in begin 1990. Omdat de provincie er de voorkeur aan gaf de besluitvormingsprocedures voor het zuiveringsslibplan en het afvalstoffenplan samen te laten oplopen, werd met de publicatie van het MER en het ontwerp-zuiveringsslibplan gewacht tot dat het ontwerp-afvalstoffenplan en het daarbij behorende MER (zie projectbeschrijving 241) eveneens gereed waren. Op 4 oktober 1991 werden beide MER'en en ontwerp-plannen bekend gemaakt. De planperiode voor beide plannen was inmiddels opgeschoven van 1988 – 1992 tot 1991 – 1996. Inspraak vond plaats tot 4 december 1991. Het toetsingsadvies van de Commissie komt uit op 13 januari 1992.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. L.E. Duvoort-van Engers

prof.dr. ir. F.A.M. de Haan

ir. A. Klestra

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter in richtlijnenfase)

drs. T.E. Puister (richtlijnenfase)

dr. R. Janssen (toetsingsfase)

ir. K.H. Veldhuis (voorzitter in toetsingsfase)

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

Schriftelijke reacties

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	91-10-24	Heemraadschap Fleverwaard	Lelystad	91-11-25
2.	91-11-15	Regionaal inspecteur van de Volksgezondheid voor de milieuhygiëne voor Overijssel en Flevoland	Zwolle	91-12-02
3.	91-11-26	Gemeente Noordoostpolder	Emmeloord	91-12-18
4.	91-12-03	Heemraadschap Fleverwaard	Lelystad	91-12-18
5.	91-11-27	BFI Afvalverwerkingstechnieken	Oosterbeek	91-12-18
6.	91-11-29	Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in de provincie Flevoland	Lelystad	91-12-18

Mondelinge reacties

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
H1	91-11-05	H. van Wijk	Hoorzitting te Dronten	91-11-19
H2	91-11-05	dhr. van den Berg	Hoorzitting te Dronten	91-11-19

Alleen de hoorzitting te Dronten op 5 november 1991 leverde reacties op met betrekking tot het zuiveringsslibplan. De andere hoorzittingen te Zeewolde, Almere, Urk en Lelystad maakten bij de insprekers slechts reacties los over het ontwerp-afvalstoffenplan dat tegelijk met het ontwerp-zuiveringsslibplan en de bijbehorende MER'en ter visie lag.